

Veckans växt v. 16 2011

Lingon (*Vaccinium vitis-idea* L.)

Lingon, eller kröson som de också kallas, finns vildväxande i större delen av Sverige. Det är ett av våra viktigaste bärslag.

Bärens höga innehåll av naturlig bensoesyra gör dem hållbara. Redan innan sockret blev vanligt i svenska hushåll konserverades lingonen i glasflaskor och burkar, som fylldes med vatten, s.k. vattenlingon. I 1800-talets torparkontrakt brukade ingå att en viss mängd lingon skulle plockas varje år för leverans till markägaren. Plockningen var ett arbete som huvudsakligen utfördes av kvinnor och barn. När skördarna slog fel och det var nödår gjorde lingonen - trots sitt ringa näringsinnehåll - stor skillnad för de fattiga torparbarnen.

Lingonskördens storlek är beroende av årsmånen. Om det är frost eller inte när lingonen blommar har avgörande betydelse. Frosten skadar blommorna och förstör skörden. Under några goda lingonår under 1900-talet första decennium plockades enorma mängder lingon i de värmländska skogarna. Lingon, som sedan exporterades med speciella lingontåg till Tyskland, och gav lokalbefolkningen stora förtjänster. I början av 1960-talet noterades ett minskat intresse för att ta till vara "skogens röda guld", vilket tillsammans med de årligen fluktuerande skördarna föranledde svensk livsmedelsindustri att visa intresse för kommersiell lingonodling. Sålunda startades försöksodlingar i dåvarande Lantbrukshögskolans regi. Lingonodling i större skala har dock aldrig slagit igenom i Sverige.

Botaniskt sett är lingonplantan en flerårig dvärgbuske, som breder ut sig med hjälp av underjordiska stammar s.k. rhizomer. Från knoppar på rhizomerna bildas nya ovanjordiska plantor, som tillväxer i storlek genom att nya årsskott tillkommer varje år. De läderartade bladen övervintrar och förnygras kontinuerligt. Livslängden för ett lingonblad är ungefär tre år. Lingonets naturliga växtplatser - våtmarker såväl som torra hedar - karaktäriseras av lågt pH och mullrik förna. Mullen främjar utvecklingen av de ytligt liggande rhizomerna och det tunna, likaledes ytligt liggande, rotsystemet.

Vid odling bör man eftersträva att efterlikna lingonen naturliga växtplatser. Numera kan den presumtive odlaren välja mellan fyra svenska sorter - 'Sussie', 'Sanna', 'Ida' och 'Linnea'. Dessa förökas med sticklingar, vilket brukar resultera i stora, vackra och rikbärande plantor. Bären skördas vanligen för hand med s.k. lingonplockare. Vid skördetillfället bör de vara jämt mogna och väl färgade. Lingon är ett nyttigt arombär, traditionellt använt till lingonsylt och lingondricka.